

Deprem Afeti Sonrasında Okullarda Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları

Ayşegül BAYAR *

Gülçimen ÇALIŞKAN **

Adem BAYAR ***

Öz

İnsanlık tarihi boyunca toplumlara etkileyen birçok afet meydana gelmiştir. Bu araştırmanın amacı eğitimcilerin bakış açılarından deprem afeti sonrasında okullarda karşılaşılan sorunları belirlemek ve bu sorunlara ilişkin olası çözüm yollarını ortaya koymaktır. Nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde gerçekleştirilen bu araştırma olgu bilim desenine göre düzenlenmiştir. Çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemi doğrultusunda homojen (benzeşik) örnekleme tekniğine göre belirlenen 12 öğretmenden meydana gelmektedir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanan veriler betimsel analiz tekniğine göre çözümlenmiştir. Buna göre katılımcılar afet kavramını 1) Yıkıcı olay, 2) Kaçınılmaz son, 3) Kader, 4) Facia ve 5) Yok oluş olarak tanımlamışlardır. Katılımcılar deprem afeti sonrasında okullarda karşılaşılan sorunları 1) İstenmeyen sorun davranışlarda artış, 2) Sınıf öğrenci sayısında artış, 3) Akademik başarı kaybı, 4) Psikolojik davranış bozuklukları, 5) Duygusal yıpranmışlık durumu ve 6) Ekonomik sorunlar şeklinde sıralamışlardır. Son olarak katılımcılar deprem afeti sonrasında karşılaşılan sorunların üstesinden gelinmesi için yapılması gerekenleri 1) Öğrencileri disipline edecek politikaların belirlenmesi ve uygulanması, 2) Sınıf mevcudunun düşürülmesi, 3) Akademik başarıyı artırıcı ek derslerin verilmesi, 4) Psikolojik desteklerin sürekli olarak sağlanması, 5) Öğrencileri duygusal anlamda destekleyecek etkinliklerin gerçekleştirilmesi ve 6) Okulların ve ailelerin ekonomik olarak desteklenmesi şeklinde belirtmişlerdir. Bu bulgular doğrultusunda araştırmacılar yaşanan deprem felaketinin oldukça büyük yıkımlara neden olduğu; eğitim ortamlarında karşılaşılan sorunların üstesinden gelinmesi için sadece devletin değil aynı zamanda toplumun tüm üyelerinin birlikte hareket etmeleri gerektiği ve sorunların ortadan kaldırılması için yapılan eylemlerin süreklilik sağlaması gerektiği sonucuna varmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, sorun, çözüm yolu.

Problems Encountered in Schools After the Earthquake Disaster and Their Solutions

Abstract

Many disasters have occurred throughout human history that have affected societies. The aim of this research is to determine the problems encountered in schools after the earthquake disaster from the perspectives of educators and to find some possible solutions to these problems. This research, which has been carried out within the framework of a qualitative research approach, has been designed according to the phenomenological pattern. The study group consists of 12 teachers determined according to the homogeneous (similar) sampling technique in line with the purposeful sampling method. The data collected with the semi-structured interview technique has been analyzed according to the descriptive analysis technique. Accordingly, the participants have

* Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Hatay, ayna.02.ayna@gmail.com, ORCID: orcid.org/0009-0003-9183-2370

** Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Çorum, glcmn.05@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0002-2239-486X

*** Prof. Dr., Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Amasya, adembayar80@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0002-8693-9523

Deprem Afeti Sonrasında Okullarda Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları

defined the concept of disaster as 1) Destructive event, 2) Inevitable end, 3) Destiny, 4) Catastrophe, and 5) Extinction. Moreover, the participants have listed the problems encountered in schools after the earthquake disaster as 1) Increase in undesirable problem behaviors, 2) Increase in the number of students in the class, 3) Loss of academic success, 4) Psychological behavioral disorders, 5) Emotional wear and tear, and 6) Economic problems. Finally, the participants have made some suggestions to overcome the problems encountered after the earthquake disaster. These are 1) Determining and implementing policies that will discipline students, 2) Reducing the class size, 3) Providing additional courses to increase academic success, 4) Providing continuous psychological support, 5) Emotionally protecting students. and 6) Supporting schools and families economically. In line with these findings, the researchers have understood that the earthquake disaster caused great destruction. They concluded that not only the state but also all members of society should act together to overcome the problems encountered in educational environments and that the actions taken to eliminate the problems should be continuous.

Keywords: Earthquake, problem, solution.

Giriş

Afetler toplumu etkileyen büyük çaplı etkileyen problemlerdir. Dünyada meydana gelen afetler yüz binlerce insanı olumsuz etkilemektedir. Türkiye’de afetler göz önüne alındığında konumu itibariyle riskli bir coğrafi konuma sahiptir. Afet yaşantısı geçiren bireylerin başta depresyon, stres bozukluğu, uyku bozukluğu ve madde kullanımı olmak üzere çeşitli ciddi boyutta sağlık problemleri yaşadıkları görülmektedir (Yorulmaz & Karadeniz, 2021).

Depremler kişiler için travmatik yaşantılar olup depremlerden sonra oluşan yaralanmalar, ölümler, sosyal ve maddi kayıplar bireyleri ruhsal anlamda olumsuz etkilemekte ve normal rutin yaşamlarına dönmelerini zorlaştırmaktadır (Kukuoğlu, 2018). Can ve mal kaybının oluşmasına neden olan deprem gibi felaketlerden sonra bireylerde psikolojik problemlerin uzun sürmesini ve bozukluğa dönüşmesini engellemek için afet sonrasında müdahale edilmesi önemli görülmektedir. Nitekim deprem gibi doğal afetlerden sonra bireylerde en çok karşılaşılan problem kaygıdır. Afetten sonra görülen bu kaygının daha çok yaşanan afetle ilişkili olduğu görülmektedir. Travmatik durumla karşılaşan bireyin hayatını tehdit eden ve ölümle karşılaşmasına neden olan durumlar bireyde ölüm kaygısının oluşmasına neden olmaktadır. Erken dönemde müdahale edilmeyen bu kaygının ilerleyen dönemde bireyin yaşam kalitesini olumsuz etkilediği görülmektedir (Canlı & Yılmaz, 2024).

Afetlerden birey ve toplumun farklı şekillerde etkilendiği gözlenmektedir. Bireylerin afetlerden etkilenme düzeyleri farklılaşmakta ve afetlere gösterdikleri tepkilerde bu doğrultuda farklılaşmaktadır. Bazı bireyler ortaya çıkan afetten sonra üst düzey şaşkınlık, olayı anlamlandıramama, geleceğe yönelik belirsizlik ve kimseye güvenmeme gibi duygular hissedebilmektedir. Bazı bireylerde ise yoğun korku ve kaygı, karamsarlık ve içe kapanma gibi duygular da gözlenebilmektedir. Yani bireylerin duygu ve düşünceleri yapıları kapsamında yaşanan olayın bireyde oluşturduğu etkide farklılaşmaktadır (Demir, 2020).

Türkiye coğrafi konumu itibariyle Alp Himalaya deprem kuşağının üzerinde bulunmaktadır. Bu nedenle geçmişte birçok olumsuz birçok yıkıcı deprem yaşandığı görülmektedir. Nitekim yakın

zamanda tarihinin en büyük yıkıcı depremlerinden birini 6 Şubat 2023 tarihinde yaşamıştır. Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde meydana gelen depremler Türkiye'nin yanı sıra birçok bölgede hissedilmiştir. Yaşanan bu depremin birçok ölüm, yaralanma ve maddi kayba neden olduğu görülmüştür (Canlı & Yılmaz, 2024).

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen bu afet, deprem sonrasında okullarda eğitim öğretimin ertelenmesine neden olmuştur. 71 ilde 20 Şubat'ta okullar açılırken depremin yaşandığı illerde kademeli olarak 27 Mart'a kadar bu süreç uzatılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından alınan karar ile eğitim öğretimin ikinci döneminde devamsızlık probleminin oluşmayacağı ve kimsenin devamsız olarak sayılmayacağı ifade edilmiştir. Bu süreçte yine üniversite ve liseye giriş sınavlarında sadece ilk dönem konuları esas alınarak sorular oluşturulmuştur. Yaşanan bu deprem sonrasında can kayıpları yanında ekonomik, psikolojik ve akademik olarak da olumsuzlukların meydana geldiği görülmüştür (Arslan, 2023).

Arslan'ın (2023) yaptığı araştırmanın bulgularına incelendiğinde 6 Şubat Kahramanmaraş merkezli depremden sonra okullarda en çok gözlenen problemlerden birinin öğrencilerin okula devam etmemeleri ve akademik olarak motivasyonlarının olmaması olarak belirtilmiştir. Bunları takiben öğrencilerin korku ve kaygı duygularıyla bazı davranış bozuklukları göstermesi gibi problemlerde en çok görülen sorunlar arasında gösterilmiştir. Öğrencilerin depremden sonra çadır kentlerde ve konteynirlarda kalmasından dolayı kişisel temizlik problemleri yaşadıkları, maddi ve ekonomik yetersizliklerden dolayı okul araç gereç ve materyal eksikliği yaşadıkları, sınav konularının değişmesi ve öğretmenlerin tayin istemesinden dolayı psikososyal çalışmaların yetersizliği şeklinde problemler yaşadıkları belirtilmiştir.

Yukarıda görüldüğü üzere depremler sonrasında bireyler ve toplumlar farklı şekillerde etkilenmektedir. Nitekim bu süreçte incinebilir grupların başında çocuklar gelmektedir. Bu bağlamda çocukları geleceğe hazırlayan eğitim kurumları olan okullarda deprem afeti sonrasında karşılaşılan sorunlar önemli ve üzerinde durulması gereken konulardan birisidir. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı deprem afetinden sonra okullarda karşılaşılan sorunları tespit etmek ve olası çözüm önerilerinde bulunmaktır.

Literatür Taraması

Bu başlık altında afetler ve etkileri ile çocuklarda depremin etkileri alt başlıklarına yer verilmiştir.

Afetler ve Etkileri

Afetler bireylerin maddi manevi kayıplar yaşamasına gündelik hayatlarındaki aktiviteleri durdurarak toplumları etkileyen doğal, beşeri ya da teknolojik kaynaklı olaylardır. Afetleri en genel anlamda zarar veren olaylar olarak tanımlamak mümkündür (MEB, 2011). Afet yaşantısı ise afete maruz kalmış bireylerin durumlarını tanımlamaktadır. Afet yaşantısı kavramı ile afetin kapsamı hangi boyutta

Deprem Afeti Sonrasında Okullarda Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları

olursa olsun bireyi ve toplumu psikolojik ve sosyal açıdan etkilediği ifade edilmektedir. Afetle birlikte hem kişisel hem de toplumsal düzeyde normal hayat aktiviteleri sekteye uğramaktadır (Karancı & Ünal, 2023).

Afetler oluşum hızlarına ve kökenlerine göre çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır (Türk Kızılayı, 2008). Doğal ve beşeri kaynaklı afetler olarak iki bölümde incelendiği görülmektedir. Aynı zamanda son zamanlarda literatürde teknoloji kaynaklı afetler olmak üzere üç kısımda ele alındığı da görülmektedir. Literatürde bazı kaynaklarda ise hem beşeri hem teknoloji kaynaklı afetlerin karmaşık afetler olarak adlandırıldığı da görülmektedir. Yine de afetleri doğal ve beşeri olmak üzere iki grupta inceleme eğilimi mevcuttur (Kadioğlu, 2008).

Depremler yol açtıkları sonuçlara göre değerlendirildiğinde daha çok fiziksel yıkımlara neden oldukları görülmektedir. Deprem sonrasında meydana gelen bu fiziksel yıkımlar eğitim, sağlık, barınma gibi hizmetlerde aksamalara neden olmaktadır. Bu durumda toplumda zaten var olan sosyal sorunların daha fazla şiddetini artırmasına ve hatta yeni sosyal problemlerin meydana gelmesine de neden olmaktadır. Bu nedenle afet sonrasında birey ve toplumu etkileyen sosyal ve psikolojik problemleri azaltmaya çalışmak, ekonomik yıkımları düzeltmekten daha zor olabilmektedir. Depremlerin aniden ve beklenmedik bir anda meydana gelmesi özellikle ekonomik anlamda ailelerin destek almadan baş etme güçlerini zorlaştırmaktadır. Bu noktada afetin getirdiği problemlerin ortadan kaldırılmaya çalışılması bireysel ve toplumsal psikolojik problemlerin uzun vadede yaşanmasını engellemektedir (Alakara Özcan, 2018).

Deprem gibi afet yaşantısı geçirmiş bireylerin farklı psikolojik tepkiler gösterdikleri gözlenmektedir. Bu gösterilen tepkiler psikolojik bozukluklara neden olabileceği gibi geçici tepkiler de olabilir. Nitekim deprem gibi afetler sonrasında gösterilen tepkiler olağanüstü durumlara verilen normal tepkiler olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle bu tepkilerin kısa süreli psikolojik ve sosyal desteklerle zamanla hafifleyerek kendiliğinden ortadan kalkması beklenmektedir. Örneğin korku, kaygı, geleceğe karşı umutsuzluk, var olan durum içerisindeki çaresizlik, yaşanan afetle ilgili kendini suçlama, çevreye karşı güven duymama, kendini yalnız hissetme ya da psikosomatik belirtiler gösterme gibi durumların zamanla hafifleyerek kendiliğinden ortadan kalkması beklenmektedir. Ancak bazı bireylerde deprem sonrasında gözlenen tepkiler bu bireylerin daha çok psikolojik desteğe ya da orta dönem müdahalelere ihtiyaç duyduğunu göstermektedir (Altun, Erdur Baker & Yıldırım, 2018).

Afetin etkisini en çok afetten etkilenenler yaşamaktadır. Literatürde afet bölgesinde yaşayan ve bu duruma doğrudan maruz kalan kişiler birincil derecede mağdur olarak adlandırılırken, bu kişilerin aileleri ve yakın akrabaları ikinci derece mağdurlar olarak sınıflandırılmaktadır. Afet çalışmaları için afet bölgesine giderek gönüllü yardım çalışmalarında bulunan kişiler üçüncü derece mağdurlar olarak sınıflandırılırken, afeti sosyal medya üzerinden izleyen kişiler ise dördüncü derece mağdurlar olarak sınıflandırılmaktadır (Akyılmaz & Karka, 2009).

Yaşanan afetten sonra afet yaşantısı geçirmiş bireylerin bazılarının zarar görebilme riski/tehlikesi bulunmaktadır. Bireysel farklılıklardan kaynaklı olarak bu gruplar incinebilir gruplar olarak adlandırılmaktadır. Afet sonrasında yapılan psikososyal çalışmalarda da bu gruplara yönelik özel hizmetler sağlanması gerekmektedir. İncinebilir gruplar içerisinde kadınlar, yaşlılar ve çocuklar yer almaktadır. (Türk Kızılayı, 2008). İncinebilir gruplar arasında yer alan çocukların deprem sonrasında kaygı korku yaşamalarından dolayı davranış bozuklukları gösterebilecekleri belirtilmektedir (Karabulut & Bekler, 2023).

Çocuklarda Deprem Etkileri

Teknolojinin gelişmesi ve iletişimin hızlanmasıyla birlikte bir afet durumunun topluları etkilemesi kolaylaşmıştır. Bu etkilenen gruplar içerisinde çocuklar ilk sırada gelmektedir (Danışman & Okay, 2017). Afet sonrasında farklı gelişim döneminde yer alan çocukların farklı tepkiler gösterdiği görülmektedir. Çocukların yaşı, cinsiyeti, buldukları eğitim kademesi, gelişim özellikleri, çocuklara bakım veren kişilerin kaybı, sosyal desteklerinin eksikliği gibi faktörler çocukların afetten farklı şekillerde etkilenmelerini neden olmaktadır. Ayrıca deprem sonrasında çocukların gösterdiği stres tepkilerinin de yetişkinlerinkine göre farklı olduğu görülmektedir (Yorulmaz & Karadeniz, 2021).

Çocuklar ve ergenler deprem gibi afetlerden etkilenme açısından yüksek risk altında değerlendirilmektedir. Depremden sonra çocukların yetişkinlere benzer tepkiler gösterdikleri fakat baş etme yöntemlerinin yetişkinlerinkinden farklı olduğu görülmektedir. Benzer şekilde farklı yaş ve gelişim özelliklerine sahip olduğu için çocuk ve ergenler arasında da bazı farklılıklar görülmektedir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken bir başka nokta ise çocukların tepkilerinin daha çok yetişkinlerin tepkilerine göre şekillendiğidir (Akyılmaz & Karka, 2009).

Çocuklarda deprem yaşantısından sonra korku, kaygı, donukluk, güvende hissetmeme, gelişimsel olarak gerileme, ebeveyninden ayrılmak istememe, korkulu rüyalar görme, sürekli deprem anıyla ilgili sorular sorma, iştahsızlık, karın ağrısı gibi tepkiler gözlenebilmektedir. Bazı çocukların yaşanan deprem anını hatırlamadığı ya da depremi hatırlatan uyarılardan kaçındıkları görülmektedir. Okula giden çocukların yaşanan afetle ilgili farkındalıklarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak okul öncesi ya da erken çocukluk dönemindeki çocuklarda yaşanan afete kendilerinin neden olduğuna yönelik düşünceler olduğu gözlenmektedir. Okula giden çocuklarda ya da ergenlik dönemindeki çocuklarda depremden sonra gündelik hayattaki etkinliklere karşı ilgilerini kaybettikleri, daha öfkeli davranışlar sergiledikleri, okula devam etmek istemedikleri, akademik başarılarında düşüşler ve akranlarıyla olan ilişkilerinde bozulmalar olduğu görülmektedir. Yine ergenlik dönemindeki çocuklarda depremden sonra bağımlılık yapıcı madde kullanımı ya da suça yönelme gibi sağlıksız baş etme davranışları gözlenmektedir (Karabulut & Bekler, 2019).

Deprem gibi doğal afetlerden sonra çocukların korku ve endişe duygularını sıklıkla yaşadıkları görülmektedir. Çocuklar genelde yaşanan olayın tekrar olmasından, ailesinden ayrılmaktan ve yalnız

Deprem Afeti Sonrasında Okullarda Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları

uyumaktan korkmaktadırlar. Bu nedenle depremden sonra çocuklarda en çok görülen problemler uykuyla ilişkilidir. Kendi başlarına uyumak istemezler ve uykuya dalmakta güçlük çekerler, sık sık kabuslar görerek uyanmaktadırlar. Yine bu dönemde gelişimsel olarak gerileme davranışları göstererek geceleri alt ıslatma ve parmak emme gibi davranışlar da gösterdikleri görülmektedir (MEB, 2011).

Danışman ve Okay (2017) çocukların yetişkinlere kıyasla travmatik yaşantılara ilgili daha rahat konuştukları gözlense de genelde yaşanan olayın içeriğini yanlış hatırladıklarını ya da zamansal olarak karıştırdıklarını tespit etmişlerdir. Ayrıca çocukların yaşanan travmatik olaylardan sonra yaşam sürelerinin kısaldığını düşünerek gelecek duygusunu kaybedebileceklerini belirtmektedirler.

Deprem sonrasında çocukların ilk ihtiyacı kendilerini yakınlarının yanında güvende hissetmektir. Bu nedenle çocukların temel ihtiyaçlarını karşılayacak yakınlarının yanlarında olması önemlidir. Bu noktada yetişkinlerin olabildiğince çocukları sakin bir şekilde karşılamaları ve onlara güven veren bir tutum içinde olmaları önemlidir. Çocuklar deprem sonrasında yaşadıklarını anlatmaları yönünde desteklenmeli, ancak anlatmak istemediklerinde zorlanmamaları gerekmektedir. Gelişim düzeyleri dikkate alınarak çocukların soruları yanıtlanmalı, yanlış bilgileri düzeltilmeli ve duygularını ifade etmeleri yönünde desteklenmelidirler. Depremden sonra çocukların gündelik rutinlerine dönmelerini sağlamak amacıyla basit küçük görevler ve sorumluluklar verilerek akranlarıyla iletişimlerinin artırılması, spor yapmaya ve sosyal etkinliklere katılımlarını sağlamak rutinlerine dönmelerini kolaylaştırmaktadır. Yine yaşanan depremden sonra okula giden çocuklardan akademik beklentilerin bir süre ertelenmesi gerekmektedir. Okul okula giden çocuklar ve ergenler için okul ortamında destek alabilecekleri psikososyal destek merkezlerinin kurulması önemlidir. Depremden sonra çok fazla etkilendiği tespit edilen çocukların ise uzman desteğine yönlendirilmesi gerekmektedir (Karabulut & Bekler, 2019).

Afetlerden sonra özellikle 8 yaş altı çocukların kendileriyle ilgilenen kişilere karşı güven duymaları için oyun aracılığıyla bağ kurmalarını sağlayacak ortamlar oluşturulması önemlidir. 8 yaşın üstündeki çocuklar da aile üyeleri tarafından aktiviteler düzenlenebilmektedir. Çocukların depremden sonra daha fazla etkilenmelerini önlemek için depremin yaşandığı bölgeden uzaklaştırılmaları önemlidir. Ayrıca depremden etkilenme düzeylerini tespit etmek amacıyla oyun etkinliklerinin gerçekleştirilmesi kritik öneme sahiptir. Bu noktada yapılan oyun etkinliklerinde yaşanan kültüre has şarkı, oyun ve dans etkinlikleriyle iç içe çalışmalar yapılması gerekmektedir. Ebeveynini kaybetmiş çocukların ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması da önemlidir (Türk Kızılayı, 2008).

Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Bu araştırmanın amacı eğitimcilerin bakış açılarından deprem afeti sonrasında okullarda karşılaşılan sorunları belirlemek ve bu sorunlara ilişkin olası çözüm yollarını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışma boyunca aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır. Katılımcılara göre;

1. Afet kavramının tanımı nedir?

2. Deprem afeti sonrasında okullarda karşılaşılan sorunlar nelerdir?
3. Deprem afeti sonrasında okullarda karşılaşılan sorunların üstesinden gelinmesi için neler yapılmalıdır?

Yöntem

Bu başlık altında araştırmanın yöntemi, deseni, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili detaylı bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme, doküman analizi kullanılarak veriler toplanmaktadır. Doğal ortamında bütünlüğü korunarak olay ve olgular olduğu haliyle izlenmektedir (Aydın, 2018). Nitel araştırma sürecinde araştırmacı probleme dair temaları fark ettikten sonra topladığı verileri sistemli hale getirmekte ve buradan bir sonuca ulaşmaktadır (Baltacı, 2017). Araştırma sürecinde araştırmacı anlamlandırma sürecine dikkat ederek olayların öznenen bağımsız bir şekilde anlamlı olamayacağını belirtmektedir (Tanyaş, 2014).

Araştırma Deseni

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenolojik (olgubilim) deseni ile gerçekleştirilmiştir. Fenomenolojik araştırmalarda konu, kişi ve kişinin bilinçaltı birikimleri ile subjektif deneyimlerinden oluşmaktadır. Bu desende amaç keder, sevgi, korku ya da öfke gibi evrensel fenomenleri doğasına göre anlamlandırmaktır. Bu desende çalışan araştırmacı ilgilendiği fenomeni dikkatle izleyerek gereken tüm bilgiyi biriktirip açıklayacağı durumu ortaya koymaktadır (Tutar, 2023)

Çalışma Grubu

Bu araştırmada katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemi; benzeşik (homojen/türdeş) örnekleme tekniğiyle belirlenen 12 öğretmenden meydana gelmektedir. Amaçlı örnekleme yönteminde asıl amaç, çalışılan alanla ilişkili olgu ya da sorun için ayrıntılı ve amaçlı bir çalışma yapmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Sınırlı kaynakların verimli kullanılması noktasında faydalı olan bu örnekleme yönteminde araştırılacak konu hakkında bilgi birikimi ve deneyimi olan birey ve gruplar belirlenerek çalışmaya dahil edilmektedir (Yağar & Dökme, 2018). Araştırmadaki katılımcılar bireylerden oluşmaktadır. Benzeşik örneklemede amaç ufak, homojen belirlenmiş olan bir grubu iyice araştırmaktır (Yağar & Dökme, 2018).

Çalışmaya dahil olan katılımcılara ait onları tanımlayıcı herhangi bir kişisel bilgiye yer verilmemiş olup katılımcılar K1, K2, K3, ...ve K12 biçiminde kodlanmıştır.

Tablo 1

Katılımcılara Ait Demografik/Betimsel Veriler

No	Eğitim Düzeyi	Yaş	Cinsiyet	Branşı	Kıdemi
K1	Lisans	44	Kadın	Okul Öncesi Öğrt.	16-20 yıl
K2	Lisans	38	Kadın	Okul Öncesi Öğrt.	6-10 yıl

Tablo 1 (Devam)*Katılımcılara Ait Demografik/Betimsel Veriler*

No	Eğitim Düzeyi	Yaş	Cinsiyet	Branşı	Kıdemi
K3	Yüksek Lisans	40	Kadın	Okul Öncesi Öğrt.	16-20 yıl
K4	Lisans	47	Erkek	Sınıf Öğretmeni	16-20 yıl
K5	Lisans	43	Kadın	Sınıf Öğretmeni	16-20 yıl
K6	Lisans	42	Kadın	Sınıf Öğretmeni	16-20 yıl
K7	Lisans	36	Kadın	İngilizce	11-15 yıl
K8	Yüksek Lisans	44	Erkek	Sosyal Bilgiler	16-20 yıl
K9	Lisans	39	Kadın	Türkçe	16-20 yıl
K10	Lisans	34	Erkek	Beden Eğitimi	11-15 yıl
K11	Lisans	29	Kadın	Sınıf Öğretmeni	6-10 yıl
K12	Lisans	49	Erkek	Sınıf Öğretmeni	21-25 yıl

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların 8’i kadın, 4’ü erkek; 2’si yüksek lisans mezunu, 10’u lisans mezunudur. Kıdem yılına bakıldığında katılımcıların 2’si 6-10 yıl, 2’si 11-15 yıl, 7’si 16-20 yıl ve 1’i 21-25 yıldır öğretmenlik mesleğini yapmakta; 3’ü Okul Öncesi Öğretmeni, 5’i Sınıf Öğretmeni, 1’i İngilizce Öğretmeni, 1’i Sosyal Bilgiler Öğretmeni, 1’i Türkçe Öğretmeni ve 1’i Beden Eğitimi Öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Ayrıca yaş olarak bakıldığında katılımcıların yaş aralıkları 29-49 arasında değişmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan 8 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formu araştırmanın amacı dikkate alınarak oluşturulmuştur. Öncelikle ilgili literatür taranmış olup soruların anlaşılabilirliğini ölçmek için iki katılımcı ile ön görüşme yapılarak görüşme formunun işlevselliğine yönelik geribildirimler alınmıştır. Danışman öğretim üyesi ile görüşülerek görüşme formuna son hali verilmiştir.

Veriler toplanmadan önce katılımcılara çalışma konusu hakkında bilgi verilerek soruları tarafsız cevaplamaları istenmiştir. Katılımcıların kendilerini rahatça ifade edebilecekleri yer (okul, kafeterya vb.) ve zamanda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan izin alınarak görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Kayıt altına alınan görüşmeler Word programında yazılı hale getirilmiştir. Ses kaydına izin vermeyen yöneticiler ile yazılı form paylaşmış olup kendilerinin doldurması sağlanmıştır. Katılımcılar ile tekrar görüşme ayarlanarak yazılı hale getirilen görüşlerine dair katılımcı teyidi alınmıştır.

Toplanan veriler analiz edilirken nitel veri analizi çeşidi olan betimsel analiz tasarımından faydalanılmıştır. Betimsel analizde daha önceden belirlenmiş temalar ve çeşitli tekniklerle toplanan veriler özetlenmekte ve yorumlanmaktadır. Betimsel analizde araştırmacı verilerini çarpıcı bir şekilde yansıtabilmek için çoğunlukla doğrudan alıntılara yer vermektedir. Araştırmacı elde edilen bulguları özetleyerek ve yorumlayarak okuyucuya sunmaktadır (Aydın, 2018). Araştırmacılar tarafından

katılımcıların kişisel bilgileri gizli kalacak biçimde veriler kodlanmıştır. Ayrıca katılımcıların vermiş olduğu yanıtların bir kısmı bulgular bölümünde örnek cümle olarak yer almıştır.

İç geçerlik (inandırıcılık), araştırılan olgunun doğru bir şekilde okuyucuya iletilmesi, veri toplama ve analizi süreçlerinde tutarlı olunması ve araştırmacının araştırma sürecini eleştirel bir bakış açısıyla sorgulamasını gerektirir (Yıldırım & Şimşek, 2021). İlgili araştırmada iç geçerliliğin sağlanması için veri toplama sürecinde katılımcılar ile en az iki defa görüşülerek uzun süreli etkileşim amaçlanmış, araştırma deseninin oluşturulması, görüşme formunun düzenlenmesi, verilerin analizi sürecinde uzman görüşlerinden faydalanılmış ve katılımcılarla tekrar görüşülerek yazılı doküman haline getirilen görüşleri ile ilgili katılımcı teyidi alınmıştır. Dış geçerlik (aktarılabirlik), araştırmada elde edilen sonuçlarının benzer durumlara genellenebilir olması durumudur (Yıldırım & Şimşek, 2021). Araştırmada dış geçerliliğin sağlanması için; elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiş; katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. İç güvenilirlik (tutarlık), araştırmacının her aşamasında araştırmacının tutarlı davranmasını gerektirir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu bağlamda araştırmada iç güvenilirliğin sağlanması için; araştırmacının her aşaması detaylı bir biçimde betimlenerek ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Nitel araştırmalarda dış güvenilirlik kavramına karşılık olarak ise doğrulanabilirlik ölçütü geliştirilmiştir (LeCompte & Goetz, 1985; Arslan, 2022). Bunu sağlayabilmek için ise araştırma bireysel görüşlerden bağımsız ve objektif olarak gerçekleştirilmiş; verilerin gizliliği ve özenle saklanmasına dikkat edilmiştir.

Bulgular

Bu araştırmanın amacı eğitimcilerin bakış açılarından deprem afeti sonrasında okullarda karşılaşılan sorunları belirlemek ve bu sorunlara ilişkin olası çözüm yollarını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda elde edilen veriler araştırma soruları kapsamında analiz edilmiştir. Buna göre birinci araştırma sorusu “1) Afet kavramının tanımı nedir” şeklindedir. Toplanan veriler analiz edildiğinde katılımcılar afet kavramını 1) Yıkıcı olay, 2) Kaçınılmaz son, 3) Kader, 4) Facia ve 5) Yok oluş olarak tanımlamışlardır. Bu soruya ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2

Afet Kavramına İlişkin Algılar

Sıra	Kod	f	%	Örnek Cümle
1	Yıkıcı olay	13	34	<i>“Bana göre afet insanlığı yok eden yıkıcı olaylardır.” (K1).</i>
2	Kaçınılmaz son	9	24	<i>“Afetler kaçılması mümkün olmayan olaylardır. İnsanlık tarihi boyunca deprem gibi afetlerden asla kaçamamışlardır.” (K12).</i>
3	Kader	8	21	<i>“İnsan kaderinde ne varsa onu yaşar. Afetlerde aslında kaderin bir parçasıdır.” (K6).</i>
4	Facia	5	13	<i>“Tek kelime ile facia. İnsanın faciası, acısı, göz yaşları kaybı... Maalesef bu faciayı bizde yaşamak zorunda kaldık.” (K5).</i>

Deprem Afeti Sonrasında Okullarda Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları

5	Yok oluş	3	8	<i>“Bana göre afet yok oluştı. Çünkü dün var olanlar afetle beraber bir anda yok oluyor.” (K8)</i>
Toplam		38	100	

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcılar afet kavramını %24 oranında yıkıcı olay, % 24 oranında kaçınılmaz son, % 21 oranında kader, % 13 oranında facia ve % 8 oranında yok oluş olarak tanımlamışlardır.

İkinci araştırma sorusu “Deprem afeti sonrasında okullarda karşılaşılan sorunlar nelerdir?” şeklindedir. Katılımcıların verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde katılımcılar deprem afeti sonrasında okullarda karşılaşılan sorunları 1) İstenmeyen sorun davranışlarda artış, 2) Sınıf öğrenci sayısında artış, 3) Akademik başarı kaybı, 4) Psikolojik davranış bozuklukları, 5) Duygusal yıpranmışlık durumu ve 6) Ekonomik sorunlar şeklinde sıralamışlardır. Bu soruya ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3’te görüldüğü gibi katılımcılar deprem afeti sonrasında okullarda karşılaşılan sorunları %24 oranında istenmeyen sorun davranışlarda artış, % 21 oranında sınıf öğrenci sayısında artış, % 19 oranında akademik başarı kaybı, %14 oranında psikolojik davranış bozuklukları, %12 oranında duygusal yıpranmışlık durumu ve %10 oranında ekonomik sorunlar şeklinde sıralamışlardır.

Tablo 3

Deprem Afeti Sonrasında Karşılaşılan Sorunlar

<i>Sıra</i>	<i>Kod</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>Örnek Cümle</i>
1	İstenmeyen sorun davranışlarda artış	15	24	<i>“Deprem sonrasında sınıfta öğrencilerimde dikkat çekici bir biçimde istenmeyen sorun davranış gösterme eğilimi başladı. Maalesef ne yaparsam yapayım bu durumun önüne geçemiyorum.” (K2).</i>
2	Sınıf öğrenci sayısında artış	13	21	<i>“Görece olarak daha büyük deprem afeti yaşayan öğrenciler depremin daha az yaşadığı bir yer olması nedeniyle görev yaptığım okula nakledildiler. Bu da ister istemez sınıftaki öğrenci sayısında ciddi bir artışa neden oldu. Hal böyle olunca da ders yapmak yerine ders süremi çoğunu ses yapmayın vs demekle geçiriyorum.” (K11).</i>
3	Akademik başarı kaybı	12	19	<i>“Deprem afeti öncesinde çok başarılı olan öğrencilerimde göze çarpar bir düzeyde akademik başarı kaybı söz konusu. Bu durum gerçekten canımı sıkmakta. Ne yaparsam yapayım eskisi gibi akademik başarı anlamında istediğim performansı gösteremiyorlar.” (K6).</i>
4	Psikolojik davranış bozuklukları	9	14	<i>“Depremle birlikte öğrencilerimde gözle görülür bir şekilde psikolojik travmalar ortaya çıkmaya başladı. Kendi dertlerimi unutup onlara yardımcı olmak istiyorum ama çok yeterli olduğumu düşünmüyorum.” (K3).</i>
5	Duygusal yıpranmışlık durumu	7	12	<i>“Aşırı düzeyde gülme eylemleri ya da gereksiz yere ağlamalar en çok dikkatimi çeken durumlar. Doğrusu bir şeyde diyemiyorum. Neticede biz yetişkinler bile hala</i>

				<i>normalleşememişken öğrencilerimden normalleşmelerini beklemek vicdansızlık olur.” (K10)</i>
6	Ekonomik sorunlar	6	10	<i>“Depremle beraber bölgesel olarak hepimiz fakirleştik. Sahip olduğumuz birçok şeyi kaybederken canlarımızın sağ olmasını büyük bir şans olarak görüyoruz. Hayat devam ediyor, ancak eğitimsel imkanların sağlanması için ekonomik anlamda ciddi yardımlara ihtiyacımız var.” (K7)</i>
Toplam		62	100	

Üçüncü ve son araştırma sorusu “Deprem afeti sonrasında okullarda karşılaşılan sorunların üstesinden gelinmesi için neler yapılmalıdır?” şeklindedir. Katılımcıların verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde katılımcılar deprem afeti sonrasında karşılaşılan sorunların üstesinden gelinmesi için yapılması gerekenleri 1) Öğrencileri disipline edecek politikaların belirlenmesi ve uygulanması, 2) Sınıf mevcudunun düşürülmesi, 3) Akademik başarıyı arttırıcı ek derslerin verilmesi, 4) Psikolojik desteklerin sürekli olarak sağlanması, 5) Öğrencileri duygusal anlamda destekleyecek etkinliklerin gerçekleştirilmesi ve 6) Okulların ve ailelerin ekonomik olarak desteklenmesi şeklinde belirtmişlerdir. Bu soruya ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4

Deprem Afeti Sonrasında Okullarda Karşılaşılan Sorunların Üstesinden Gelinmesi İçin Yapılması

Gerekenler

<i>Sıra</i>	<i>Kod</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>Örnek Cümle</i>
1	Öğrencileri disipline edecek politikaların belirlenmesi ve uygulanması	14	23	<i>“Disiplin eğitimsel başarının önündeki en büyük engellerden bir tanesi. Bundan dolayı politika yapıcılar acil olarak öğrencilerde disiplin sağlayıcı politikaları hayata geçirmeliler.” (K3).</i>
2	Sınıf mevcudunun düşürülmesi	12	20	<i>“Kalabalık sınıfta her şey daha da zorlaşıyor ister istemez. Bu nedenle öğrenci sayılarını düşürücü tedbirler alınarak sınıftaki öğrenci sayısının makul seviyelere getirilmesi önem arz etmekte.” (K4).</i>
3	Akademik başarıyı arttırıcı ek derslerin verilmesi	11	18	<i>“Akranlarına kıyasla geride kalan depremzede öğrencilerin geri kalmış olduğu konuları telafi etmeleri için hafta sonları ve yazları kapsayacak şekilde yüz yüze eğitimler verilmeli.” (K11).</i>
4	Psikolojik desteklerin sürekli olarak sağlanması	10	16	<i>“Yaşanılan deprem afetinin üstesinden gelinmesi için çocuklara sürekli olacak şekilde planlı bir biçimde psikolojik destek sağlanmalı. Elbette bu zaman alacak ama bir yerden başlamak gerekmekte hiçbir öğrenci kaderine mahkûm edilmemeli.” (K1)</i>

Deprem Afeti Sonrasında Okullarda Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları

5	Öğrencileri duygusal anlamda destekleyecek etkinliklerin gerçekleştirilmesi	8	13	<i>“Öğrenciler okullarda sadece ders amaçlı bulunmuyorlar. Netice sosyal yaşamın bir parçası olan okullarda öğrencileri duygusal olarak da desteklenmelidir.” (K2).</i>
6	Okulların ve ailelerin ekonomik olarak desteklenmesi	6	10	<i>“Deprem sebebiyle gerek okullar gerekse aileler birçok şeye muhtaç durumdular. Bu nedenle ekonomik olarak eğitimsel araç gereçlerin hem biz okullara hem de ailelere sağlanması eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması açısından önemli.” (K5).</i>
Toplam		61	100	

Tablo 4’te görüldüğü gibi katılımcılar deprem afeti sonrasında karşılaşılan sorunların üstesinden gelmesi için yapılması gerekenleri %23 oranında öğrencileri disipline edecek politikaların belirlenmesi ve uygulanması, % 20 oranında sınıf mevcudunun düşürülmesi, %18 oranında akademik başarıyı arttırıcı ek derslerin verilmesi, %16 oranında psikolojik desteklerin sürekli olarak sağlanması, % 13 oranında öğrencileri duygusal anlamda destekleyecek etkinliklerin gerçekleştirilmesi ve % 10 oranında okulların ve ailelerin ekonomik olarak desteklenmesi şeklinde belirtmişlerdir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı eğitimcilerin bakış açılarından deprem afeti sonrasında okullarda karşılaşılan sorunları belirlemek ve bu sorunlara ilişkin olası çözüm yollarını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırma sorularına göre elde edilen veriler analiz edilmiştir. Buna göre araştırmacılar katılımcıların afet kavramını; yıkıcı olay, kaçınılmaz son, kader, facia ve yok oluş olarak tanımladıkları sonucuna varmışlardır. Literatür incelendiğinde Varol ve Gültekin’in (2016) afet kavramını aniden gelişerek çevreyi ve toplumu olumsuz etkileyen olaylar olarak tanımlamaktadırlar. Doğal ya da teknolojik tehlikenin risk ile birleştiğinde yıkıcı afetler meydana geldiğini ifade etmektedirler. Koç, Çavuş, Sarış ve Çalışkan (2005) ise afet kavramını yol açtığı kayıplardan dolayı meydana getirdiği yıkımların onarılmasının uzun dönemlerde mümkün olacağı yıkıcı olaylar olarak tanımlamaktadır. Akdur’da (2000) afet kavramını gündelik yaşamı sekteye uğratan ve kayıplara neden olarak bireyin dış yardım gereksinimine ihtiyaç oluşturan olaylar olarak tanımlamaktadır. Buna göre literatürde genel olarak afet kavramı araştırma bulgusu ile uyumlu olarak yıkıcı olay olarak tanımlanmaktadır. Ek olarak bu çalışmadaki katılımcılar “afet” kavramını kaçınılmaz son, kader, facia ve yok oluş ile ilişkilendirmişlerdir.

Ayrıca araştırmacılar katılımcıların deprem afeti sonrasında okullarda karşılaşılan sorunları; istenmeyen sorun davranışlarda artış, sınıf öğrenci sayısında artış, akademik başarı kaybı, psikolojik davranış bozuklukları, duygusal yıpranmışlık durumu ve ekonomik sorunlar şeklinde sıraladıkları sonucuna ulaşmışlardır. İlgili literatür incelendiğinde afetlerin çocuklar üzerindeki etkisini test etmek üzere yapılan bir araştırmaya göre afetten sonra başka bir yere göç eden öğrencilerin travma sonrası

stres belirtileri ile depresyon belirtilerini gösterdikleri tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada afetten sonra afet bölgesine geri dönmeyen öğrencilerde bu belirtilerin daha uzun süre gözlemlendiği belirtilmiştir (Hansel vd. 2013; akt. Karabulut ve Bekler, 2019). Benzer şekilde Kaştan'da (2015) yaşadığı yeri terk etmek mecburiyetinde kalan çocukların gittikleri bölgelerde dil ve kültür gibi nedenlerden dolayı uyum problemleri yaşayabildiklerini ifade etmektedir. Ayrıca ekonomik problemlerinde eşlik etmesi ile bu çocukların eğitim süreçlerinin sekteye uğradığı ve akademik düşüşler gözlemlendiğini belirtmektedir. Bu durumun çocuklarda psikolojik problemlere de neden olabildiğini ifade etmektedir. Erden ve Gürdil'de (2009) afeti bizzat yaşamış ya da afete tanık olmuş çocuklarda istenmeyen davranış değişiklikleri oluştuğunu belirtmektedirler. Sosyal düzeni bozulan çocukların bu duruma uyum sağlayamamaktan kaynaklı uyum problemleri gösterdiklerini belirtmektedirler. Özellikle afetin etkisi ile korku, şaşkınlık ve güven duymama hallerinin çoğunlukla gözlemlendiğini belirtmektedirler. Arslan'ın (2023) okullarda gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarına göre de deprem sonrasında okullarda en çok görülen sorunlar; öğrencilerin okula devamsızlık yapmaları, sınavların ertelenmesi ve konuların değişmesinden kaynaklı motivasyon düşüklüğü yaşanmaları ve öğrencilerde davranış sorunlarının görülmesidir. Yapılan araştırmalar ile bu çalışmanın sonuçlarının birbiri ile örtüştüğü gözlemlenmiştir.

Araştırmacılar katılımcıların deprem afeti sonrasında karşılaşılan sorunların üstesinden gelinmesi için yapılması gerekenleri; öğrencileri disipline edecek politikaların belirlenmesi ve uygulanması, sınıf mevcudunun düşürülmesi, akademik başarıyı arttırıcı ek derslerin verilmesi, psikolojik desteklerin sürekli olarak sağlanması, öğrencileri duygusal anlamda destekleyecek etkinliklerin gerçekleştirilmesi ve okulların ve ailelerin ekonomik olarak desteklenmesi şeklinde belirtmişlerdir. İlgili Literatür incelendiğinde Arslan (2023) depremden sonra okullarda öğrencilerin akademik başarısının yanında sosyal ve duygusal olarak da desteklenmelerini sağlayacak faaliyetler yapılması ve öğrencilerin katılımının sağlanması gerektiğini belirtmektedir. Psikolojik olarak iyi durumda olmayan öğrencilere gerekli yönlendirmelerin yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Psikolojik desteğin sadece öğrencilere değil öğrenci, öğretmen ve velilere yönelik psikososyal çalışmaların yapılması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca depremden sonra devamsızlık yapan öğrencilerin eğitime devamlılığının sağlanması gerektiğini belirtmektedir. Türk Kızılayı (2008) ise yayınladığı afetlerde psikososyal destek rehberinde öğrencilerin eğitim faaliyetlerine devam etmeleri için uygun ve güvenli ortamlar oluşturulup gerekli materyaller sağlanarak öğrencilerin ruh sağlığı ve iyilik hallerini destekleyici çalışmalar yapılması gerektiği belirtilmektedir. Bulguların literatürdeki çalışmalarla benzerlik gösterdiği, bu çalışmanın sonuçları ile örtüştüğü görülmektedir.

Çalışma neticesinde araştırmacılar yaşanan deprem felaketinin oldukça büyük yıkımlara neden olduğu; eğitim ortamlarında karşılaşılan sorunların üstesinden gelinmesi için sadece devletin değil aynı zamanda toplumun tüm üyelerinin birlikte hareket etmeleri gerektiği ve sorunların ortadan kaldırılması için yapılan eylemlerin süreklilik sağlaması gerektiği sonucuna varmışlardır.

Deprem Afeti Sonrasında Okullarda Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları

Elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmacılar birtakım öneriler geliştirmişlerdir. Bu öneriler aşağıda sıralanmıştır.

1. Politika yapıcılar ivedi olarak disiplin sağlayıcı tedbirler almalı ve uygulatmalı,
2. Yeni derslikler yapılarak sınıflardaki öğrenci sayıları düşürülmeli,
3. Deprem bölgesindeki öğrencilerin akademik olarak akranlarıyla yarışabilmeleri için akademik başarıyı arttırıcı ek ders vb. uygulamalar ivedi olarak hayata geçirilmeli,
4. Psikolojik desteklerin süreklilik arz edecek şekilde sağlanması için gerekli tedbirler alınmalı,
5. Deprem afeti yaşayan öğrencilerin duygusal açılarından normalleşebilmeleri için psikososyal destek imkanları arttırılmalı ve
6. Ekonomik anlamda deprem afeti yaşayan öğrenciler desteklenmeli bu süreklilik arz etmelidir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. (Zorunlu beyan)

Yazarların Katkı Oranı

Bu çalışmada yazarların katkı oranları 1. yazar %40, 2. yazar %30, 3. Yazar %30 olarak gerçekleşmiştir. (Zorunlu beyan)

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması teşkil edebilecek herhangi bir durum bulunmamaktadır. (Zorunlu beyan)

Kaynaklar

Akdur, R. (2000). *Afetler ve afetlerde sağlık hizmetleri*. Türkiye Sorunlarına Çözüm Konferansları- III. 21. Yüzyılda Türkiye. Ankara. 25-27 Ocak.

Akyılmaz, F. D., ve Karka O. (2009). *Afetlerde psikolojik ilkyardım*, İstanbul Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü İstanbul.

Alakara Özcan, G. (2018). Afetlerde psikososyal destek hizmetlerinin AFAD'da çalışan sosyal çalışmacılar tarafından değerlendirilmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Altun, A., Erdur Baker, Ö., ve Yıldırım, Z. (2018). *Afetlerde psikolojik destek için psikolojik danışmanlara yönelik çevirim içi eğitim geliştirilmesi*.

Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51, 395-407.

- Arslan, M. (2023). Okul müdürlerinin 6 Şubat Kahramanmaraş Depremi sonrası okullarda karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri. *International Journal of Social Humanities Sciences Research*, 10(97), 1550-1559.
- Aydın, N. (2018). Nitel araştırma yöntemleri: etnoloji. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 2(2), 60-71.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-14.
- Canlı, D., ve Yılmaz, F. (2024). Deprem sonrasında bireylerin deprem kaygısı, ölüm kaygısı ve psikolojik sağlık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Bozok Tıp Dergisi*, 14(1), 9-17.
- Danışman, I. G., ve Okay, D. (2017). Afetlerin çocuk ve ergenler üzerindeki etkileri ve müdahale yaklaşımları. *Türkiye Klinikleri Psychology-Special Topics*, 2(3), 189-197.
- Demir, A. (2020). Afet alanında çalışan personellerde psikososyal destek müdahale ilkeleri, empati ve liderlik ilişkisi; Türk Kızılay örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gümüşhane.
- Erden G.ve Gürdil G., (2009), Savaş yaşantılarının ardından çocuk ve ergenlerde gözlenen travma tepkileri ve psiko- sosyal yardım önerileri, *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 1- 13.
- Kadioğlu, M. (2008). Bütünleşik afet yönetiminin temel ilkeleri. (M. K. Özdamar içinde), *Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri* (s. 1-34). Ankara: JICA Türkiye Ofisi Yayını.
- Karabulut, D., ve Bekler, T. (2019). Doğal afetlerin çocuklar ve ergenler üzerindeki etkileri. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 5(2), 368-376.
- Karancı, N., ve Ünal, Y. (2023). *Afetlerde psikososyal destek rehberi*, İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi (İSMEP). İstanbul.
- Kaştan Y., (2015), Türkiye'de göç yaşamış çocukların eğitim sürecinde karşılaşılan problemler, *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 216-229.
- Koç, T., Çavuş C., Sarış F., ve Çalışkan V. (2005). Çanakkale kar fırtınası afetinin sosyal ve ekonomik etkilerinin değerlendirilmesi, *Sivil Savunma Dergisi*, S. 181. Ankara, 5 – 20.
- Kukuoğlu A. (2018). Doğal afetler sonrası yaşanan travmalar ve örnek bir psikoeğitim programı. *Afet ve Risk Dergisi*, 1(1), 39-52.
- LeCompte, M. D., ve Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. Review of educational research, 52(1), 31-60.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2011). *Afetlerde ve travmatik olaylarda psikolojik destek*. Ankara.
- Tanyaş, B. (2014). Nitel araştırma yöntemlerine giriş: Genel ilkeler ve psikolojideki uygulamaları. *Eleştirel Psikoloji Bülteni*, 5(1), 25-38.
- Tutar, H. (2023). Nitel araştırma deseni belirleme ölçütleri ve gerekçelendirilmesi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1), 334-355.
- Türk Kızılayı. (2008). *Afetlerde psikososyal uygulama rehberi*. Afetlerde Psikososyal Uygulama Rehberi, Ankara.
- Yağar, F. ve Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenilirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Deprem Afeti Sonrasında Okullarda Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları

Yorulmaz, D. S., ve Karadeniz, H. (2021). Afetlerin mental sağlığa etkileri. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 7(2), 392-398.

Varol, N., ve Gültekin, T. (2016). Afet antropolojisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59).

Extended Abstract

Introduction

Many disasters have occurred throughout human history that have affected societies. It was observed that all schools were postponed after this disaster earthquake that occurred on February 6, 2023. While schools were opened in 71 provinces on February 20, this process was gradually extended until March 27 in the provinces where the earthquake occurred. With the decision taken by the Ministry of National Education, it was stated that there would be no absenteeism problem in the second semester of education and no one would be counted as absentee. In this process, questions were created in university and high school entrance exams based only on the first semester subjects. After this earthquake, it was observed that in addition to the loss of life, economic, psychological, and academic negativities occurred (Arslan, 2023). The aim of this research is to determine the problems encountered in schools after the earthquake disaster from the perspectives of educators and to find some possible solutions to these problems.

Method

This research, which has been carried out within the framework of a qualitative research approach, has been designed according to the phenomenological pattern. The study group consists of 12 teachers determined according to the homogeneous (similar) sampling technique in line with the purposeful sampling method. The data collected with the semi-structured interview technique has been analyzed according to the descriptive analysis technique. Accordingly, the participants have defined the concept of disaster as 1) Destructive event, 2) Inevitable end, 3) Destiny, 4) Catastrophe, and 5) Extinction. Moreover, the participants have listed the problems encountered in schools after the earthquake disaster as 1) Increase in undesirable problem behaviors, 2) Increase in the number of students in the class, 3) Loss of academic success, 4) Psychological behavioral disorders, 5) Emotional wear and tear, and 6) Economic problems.

Result and Discussion

Researchers concluded that the participants defined the concept of disaster as 1) Destructive event, 2) Inevitable end, 3) Destiny, 4) Disaster and 5) Extinction. When the literature is examined, Varol and Gültekin (2016) define the concept of disaster as events that develop suddenly and negatively affect the environment and society. They state that when natural or technological danger combines with risk, devastating disasters occur. Koç, Çavuş, Sarış, and Çalışkan (2005) define the concept of disaster as devastating events that will be possible to repair in the long term due to the

losses they cause. Akdur (2000) defines the concept of disaster as events that disrupt daily life and cause losses, creating an individual's need for external assistance. Accordingly, in the literature, the concept of disaster is generally defined as a destructive event in line with the research findings. Additionally, the participants in this study associated the concept of "disaster" with inevitable end, fate, disaster, and extinction.

Researchers concluded that the participants listed the problems encountered in schools after the earthquake disaster as 1) Increase in undesirable problem behaviors, 2) Increase in the number of students in the class, 3) Loss of academic success, 4) Psychological behavioral disorders, 5) Emotional wear and tear and 6) Economic problems. When the relevant literature is examined, according to a study conducted to test the effects of disasters on children, it was found that students who migrated to another place after the disaster showed symptoms of post-traumatic stress and depression.

Finally, the participants have made some suggestions to overcome the problems encountered after the earthquake disaster. These are 1) Determining and implementing policies that will discipline students, 2) Reducing the class size, 3) Providing additional courses to increase academic success, 4) Providing continuous psychological support, 5) Emotionally protecting students. and 6) Supporting schools and families economically. In line with these findings, the researchers have understood that the earthquake disaster caused great destruction. They concluded that not only the state but also all members of society should act together to overcome the problems encountered in educational environments and that the actions taken to eliminate the problems should be continuous.